

Asianumero: VN/17836/2022

Asia: HALI ry:n lausunto tartuntatautilainsäädäntöön esitettyjä kehitystarpeita koskevasta muistiosta

Hyvinvointiala HALI ry kiittää mahdollisuudesta lausua tartuntatautilainsäädäntöön esitettyjä kehitystarpeita koskevasta muistiosta.

Koronapandemia osoitti useita kehittämistarpeita terveyspalvelujärjestelmässämme ja yhteiskunnan varautumisessa. On hyvä, että havaittuja tarpeita halutaan käydä läpi. Sitä kautta voidaan parantaa varautumista seuraaviin epidemioihin ja pandemioihin sekä toivottavasti myös laajemmin sote-palvelujärjestelmämme toimivuutta niin kriisin aikana kuin normaalioloissa.

Yksityisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajien näkökulmasta koronavuodet ovat osoittaneet varsin selvästi, että yhteistyö yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa ei erityisesti kriisin oloissa toimi kunnolla. Julkisen vallan toimijoiden tietopohja ja käsitys yksityisten palveluntuottajien volyymeistä, rooleista ja toimintamahdollisuuksista ovat vajavaisia ja yhteistyön rakenteet satunnaisia tai puuttuvat. Kuitenkin yksityiset palveluntuottajat tuottavat esimerkiksi puolet perusterveydenhuollon lääkärivastaanotoista ja lähes 40 % kaikista sosiaalipalveluista. On monia osa-alueita, kuten vanhusten tai vammaisten ympärivuorokautinen palveluasuminen, jossa yksityisen palveluntuotannon rooli on valtakunnan tasolla noin 50 % ja monilla alueilla vielä tätä suurempi. On selvää, että koska yksityisen palvelutuotannon rooli on näin suuri, sitä ei voida sulkea varautumisen ulkopuolelle niin suunnitelmien tasolla kuin tilannekuvan luomisessa tai yhteistyörakenteissa. Nyt koetun pandemian aikana näin kuitenkin käytännössä pitkälti kävi.

Pandemia-aika osoitti myös puutteet lainsäädännössämme, käytännöissä ja asenteissa silloin, kun yksityisiä palveluntuottajia olisi haluttu ja kannattanut laajamittaisesti hyödyntää esimerkiksi rokottamisessa tai sellaisten lääkkeiden saamisessa käyttöön potilaille, jotka valtio oli hankkinut.

Hyvinvointiala HALI ry:n nostoja palvelujärjestelmän ja tartuntatautilain jatkokehittämiseen:

- Terveystieteidenhuollossa niin perusterveydenhuollon vastaanottotoiminnassa, rokottamisessa, testaamisessa kuin sairaaloissa on sellaisia toimintoja, joita poikkeustilanteissa kannattaisi antaa yksityisille palveluntuottajille, jotta julkinen sektori voisi keskittyä välttämättömiin, vaativiin erikoissairaanhoidon toimintoihin.
- Huolehditaan sosiaali- ja terveyssektorin huoltovarmuuden suunnittelussa ja varautumisesta siitä, että yksityisen sektorin ja järjestöjen edustajat ovat rakenteellisesti mukana paitsi materiaalsen valmiuden, myös palvelujärjestelmän varautumisen suunnittelussa ja erilaisissa yhteistyöryhmissä.
- Työterveyshuollon ja ylipäänsä yksityisten palveluntuottajien mukaan ottamisen esteet mm. rokotteiden sujuvassa jakelussa (myös tilanteessa, jossa rokotteet omistaa valtio) pitää tehdä nykyistä huomattavasti sujuvammaksi niin lainsäädännön keinoin kuin yhteistyörakenteita kehittämällä.

- Yksityisten palveluntuottajien toimintayksiköissä asiakkaiden lisäksi myös henkilökunnan rokottaminen olisi tehokkainta toteuttaa ensisijaisesti toimintayksikössä. Työntekijän kotikunta ei saa olla este toimintayksikössä tapahtuvalle rokottamiselle.
- Yksityisen sektorin sote-työntekijöiden pitää saada pandemiatilanteessa rokotukset yhdenvertaisesti julkisen puolen toimijoiden kanssa. Koronapandemian aikaan yksityisellä vastaanottoa pitävät, jopa koronavastaanotossa toimivat, eivät kaikkialla Suomessa saaneet rokotteita, elleivät itse kuuluneet riskiryhmään.
- Rokottaminen sitoo suuren määrän ammattilaisresursseja, joista osa voitaisiin korvata sallimalla lääketieteen opiskelijoiden aikaisempi rokotusoikeus. Näin sairaanhoitajien arvokasta työpanosta vapautuisi sitä enemmän vaativiin tehtäviin.

Hyvinvointiala HALI ry pitää hyvänä muistion kirjausta koskien työterveyshuollon ja yksityisen terveydenhuollon roolia (s. 9): "Tartuntatautilainsäädännön uudistamistyössä on esitetty arvioitavaksi myös sitä, olisiko jatkossa syytä lainsäädännöllisin keinoin turvata nykyistä sääntelyä paremmin myös työterveyshuollon ja yksityisen terveydenhuollon mahdollisuudet osallistua tartuntatautien torjunta- ja hoitotyöhön."

Oman, perusteellisen selvittämisen ja ratkaisujen rakentamisen edellyttää myös kokonaisuus pandemiasta tai muista poikkeusolosuhteista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta yksityisille palveluntuottajille eri tilanteissa. Iso ongelma korona-aikana on ollut esimerkiksi koronapandemiassa tarvittujen suojainten kustannusten korvaaminen julkista palvelua tuottaville yksityisille palveluntuottajille. Valtio antoi tähän tarkoitukseen rahaa kunnille ja kuntayhtymille, mutta julkista palvelua tuottaville yksityisille palveluntuottajille asti korvaukset eivät kaikissa tapauksissa päätyneet. Toisaalta selvitystyötä ja selkiyttämistä tarvitsee myös kustannusten korvaaminen yleisvaarallisen taudin hoidon ja tutkimuksen osalta kaikille toimijoille kilpailuneutraalilla tavalla. Yleisvaarallisessa taudissa hoidon ja tutkimuksen tulisi olla maksutonta asiakkaalle palvelun tuottamisen tavasta riippumatta.

Osallistumme mielellämme jatkokeskusteluihin ja työryhmätyöhön uudistamisen seuraavissa vaiheissa.

Lisätietoja:

Hanna-Maija Kause

johtaja, terveyspalvelut

hanna-maija.kause@hyvinvointiala.fi